

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III [i.e. IV]. Alter dicendi modus rejicitur, & vera sententia stabilitur,

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

sicut tendentia in obiectum, sub ratione boni & appetibilis, est volitio.

Probatur tertio: Intellectus est potentia adaequatè intellectiva: Ergo omnis actus eius est actus intelligendi, seu intellectio. Consequentia patet, quia si intellectus esset elicivus alicujus actus qui non esset intellectio, ex hac parte non esset intellectivus; cum non possit vocari intellectivus, nisi ut elicivus intellectiois, & sic non esset adaequatè intellectivus. Antecedens autem probatur. Intellectus est potentia adaequatè cognoscitiva: Ergo & adaequatè intellectiva. Hæc consequentia patet: nam in potentia immateriali, qualis est intellectus, ratio cognoscitivi & intellectivi coincidunt; cum non reperitur in ipsa alia ratio cognoscitivi, quam spiritualis, quæ est ratio intellectivi. Antecedens verò probatur dupliciter: Primo quia visus est adaequatè visivus, & sic de aliis sensibus: Sed intellectus est perfectior & universaliior in ratione cognoscitivi, quam quicumque sensus: Ergo est adaequatè cognoscitivus, & non ex parte. Secundo. Intellectus est adaequatè & perfectè immaterialis: Sed ad immaterialitatem ratio cognoscitivi sequitur, ut ostendimus in Tractatu de Attributis: Ergo intellectus est potentia adaequatè cognoscitiva.

Diff. 2. art. 2

Denique probatur Major principalis hujus secundæ rationis: Actus qui non est intellectio, sufficit ad specificandam potentiam, ex æquo ab intellectu distinctam: Ergo omnis actus potentia intellectiva, formaliter est intellectio. Consequentia patet, Antecedens probatur. Non aliâ ratione volitio specificat potentiam ab intellectu distinctam, nempe voluntatem, nisi quia formaliter intellectio non est: Ergo omnis actus qui non est intellectio, specificare valet potentiam ab intellectu distinctam.

Neque valet si dicas, dictionem, quamvis sit actus ab intellectu distinctus, non valere ad specificandam potentiam ab intellectu distinctam; quia intellectioem supponit, & ab illa ut à principio dependet. Non valet, inquam, nam etiam volitio est intellectuione posterior (nihil enim volitum, quin præcognitum) & ab illa dependet ut à principio effectivo, ut aliqui volunt, vel saltem tanquam à necessaria conditione, ut omnes fatentur; & tamen illa specificat potentiam ab intellectu distinctam: Ergo quamvis dicitio supponeret intellectuionem, & ab illa ut à principio penderet, hoc tamen non obstat, quin illa specificaret potentiam ab intellectu distinctam, si esset actus ex æquo ab intellectuione distinctus.

45 Tertia ratio ad probandum quòd dicitio est formaliter intellectio, sic proponitur. Dicitio attingit verbum in esse intelligibili formaliter: Ergo est formaliter intellectio. Consequentia patet: nihil enim potest attingere obiectum sub ratione intelligibilis formaliter, nisi intellectio. Antecedens autem probatur. Dicitio habet attingere verbum in ratione representantis obiectum formaliter, cum verbum essentialiter sit imago & representatio obiecti: Sed hoc est attingere illud in esse intelligibili seu intellecti formaliter: Ergo dicitio attingit verbum in esse intelligibili formaliter.

46 Dices primò: Actus quorum termini & modi tendendi sunt distincti, distinguuntur ex æquo: Sed dicitio & intellectu respiciunt distinctos terminos; prima enim respicit verbum productum, secunda obiectum cognitum; gaudentque modis tendendi diversis, nam dicitio respicit verbum, il-

lud producendo, intellectu verò tantum obiectum respicit per modum puræ contemplationis, & ita distinguuntur ex æquo, & consequenter dicitio non est formaliter intellectio.

Respondeo distinguendo Majorem: Si dicitio est terminorum & modi tendendi, formalis sit, concedo Majorem: si sit materialis, nego Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam: nam cum termini dictionis & intellectuionis ordinatè se habeant, ordine primarii & secundarii, tota illorum distinctio, & modi tendendi, in illis materialis est. Instoque exemplo intellectuivi identificatè inveniuntur, & ratio intellectuivi diversitate terminorum, & modi tendendi; quæ propter illorum ordinem, talis diversitas materialis est. Instoque etiam in ratione productivi, & intellectuivi, quæ in eodem actu divini intellectus, per ordinem ad creaturas, reperitur absque distinctione formalis, eò quod ordinatè ad obiectum intellectum, & ad terminum productum comparatur.

Dices rursus: Dicitio intellectuivi creati est prior intellectu: Sed id quod est prius, non includit posterius formaliter: Ergo dicitio intellectuivi creati non est formaliter intellectio. Minor patet, Major verò probatur. Prius est verbum producti, quod fit per dictionem, quam obiectum intelligi, quod ab intellectuione præstat; cum ad hoc producat verbum, ut intellectuus in eo contempletur obiectum: Ergo dicitio intellectuivi creati est prior intellectuione.

Respondeo distinguendo Majorem: Dicitio adæquatè concepta, est prior intellectuione, nego Majorem: inadæquatè concepta, concedo Majorem: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Nam licet personalitas divina, sub ratione hypostasis, prior sit relatione sub conceptu referentis, quia tamen prior iste conceptus est inadæquatè, non sequitur illam esse relationem formaliter. Item licet in relatione creata, prior sit respectiva subiecti, quam correlativi seu termini, quia tamen conceptus iste est inadæquatè, non licet inferre, relationem creatam terminum formaliter non respicere. Et ratio est, quia potest una eademque forma duplicem respectum inadæquatè habere, sub quorum uno aliquid minus exercere, quod sit prius eadem formâ, prout aliud minus præstat. Et ita contingit in dictione creata, quæ sub uno conceptu inadæquatè exercet minus productionis verbi, & sub alio minus contemplationis obiecti; quorum primum, hoc secundum præcedit, absque eo quod liceat colligere, dictionem non esse intellectuionem formaliter.

E

§. III.

Alter dicendi modus rejicitur, & vera sententia stabilitur.

Dico tertio, Non datur in Deo intellectio naturalis & relativa, in linea intellectuionis virtualiter ab absoluta distincta.

Probatur primò: Prædicata absoluta non multiplicatur propter identitatem cum relationibus, ut docet D. Thomas quæst. 9. de potentia art. 9. ad 3. Sed intellectu est unum ex prædicatis absolutis in Deo: Ergo ex identitate cum relationibus non multiplicatur virtualiter.

Secundo probatur: Non datur in Deo duplex intel-

intellectus, unus absolutus, alter relativus, ut fa-
centur omnes Theologi: Ergo nec duplex intelli-
gere: absolutum unum, & relativum alterum.
Consequentia tenet ex paritate rationis.

Probatur tertio: Actio intelligendi essentialis,
in ratione intellectus est infinite perfecta; cum
in cognitione attingens omne objectum cognosci-
bile, sub omni modo quod cognoscibile est: Ergo
non datur intellectio notionalis, virtualiter ab
absoluta distincta. Consequentia probatur: Ideo
in Deo non distinguimus duplicem misericordiam
vel iustitiam, quia quilibet intra proprium ge-
neris est infinite perfecta: Ergo eadem ratio
non debet in Deo distinguere duplex actio in-
tellectus.

Denique probatur: Si daretur in Deo intelligen-
te notionale, virtualiter ab essentiali & communi
distinctum, solum posset sic ab eo distinguere per re-
lationem: nam notionalia non aliter distinguuntur
in Deo ab essentialibus & communibus: nisi quia
illa dicunt relationem, non vero ista: Sed relatio
non est sufficiens ad constituendum aliquid intel-
ligere divinum ab intelligere essentiali & commu-
ni formaliter aut virtualiter intra lineam intelli-
gentis distinctum; quia omnis intellectio est actus
secundus vitalis, & perceptio objecti, dicens ordi-
nem ad suum objectum ut objectum illius est; re-
latio vero divina, neque est actus vitalis, neque
perceptio objecti, sed terminus naturae divinae,
constitutivus personae; nec dicit ordinem ad ob-
jectum, sed tantum ad suum correlativum:
ergo &c.

Quod diximus de intellectu, dicendum est
de voluntate: quia de utraque eodem proportionali
modo philosophandum est. Unde sicut non debet
in Deo admitti duplex intelligere, unum essentialis,
& alterum notionale, ut jam ostendimus, ita nec
duplex velle.

Dices: D. Thomas infra quæst. 37. art. 2. ad 1.
esse sapientem vel intelligentem in Divinis non
distinguitur nisi essentialiter, & ideo non potest dici quod
Pater sit sapiens vel intelligens Filio; sed diligere su-
munt non solum essentialiter, sed etiam notionaliter:
Ergo quamvis in Deo admitti non debeat duplex
intelligere virtualiter distinctum, unum essen-
tiale, & alterum notionale, bene tamen duplex
velle.

Respondeo concessio Antecedente, negando
Consequentiam: nam D. Thomas ibi solum in-
modum, inter nomen intellectus & dilectionis
hæc habere discrimen, quod primum non dicitur
de Filio in Divinis; quamvis enim secunda Trini-
tatis persona Verbum denominetur, non vocatur
intellectio aut cognitio: alterum vero at-
tribuitur Spiritui Sancto; ille enim non solum
amat, ut impulsus, sed & dilectio appellatur.
Ex quo infert S. Doctor, quod licet non possit
dici, quod Pater est sapiens aut intelligens Filio,
tamen quod Pater & Filius diligunt se Spiritu
Sancto.

Dico ultimum, processiones divinas active sum-
ptas esse ipsosmet actus intelligendi & volendi,
cum speciali tamen modificatione, intellectioni
& voluntati virtualiter superaddita.

Explicatur & simul probatur conclusio. Quam-
vis actualis productio Verbi in Divinis sit forma-
liter ipsum intelligere: quia tamen intelligere ab-
solute & cum præcisione sumptum, est commune
tribus Personis, & in Filio & Spiritu Sancto non
exprimit Verbum; inde fit ut quantum forma-
liter est productio, debeat aliquid addere supra
Tom. II.

A seipsum absolute & cum præcisione sumptum:
quod cum non possit esse aliquis actus specialis,
virtualiter ab ipso distinctus, ut ostendimus, debet
esse quædam modificatio, ratione cuius sit expres-
sio Verbi in Patre; non autem in Filio, & Spiritu
Sancto. Quod explicatur exemplo ex naturalibus
desumpto. Sicut enim per actum scientiæ naturalis
producit habitus scientiæ, absque eo quod esse
productionem talis habitus, dicat specialem ratio-
nem actionis, distinctam ab actu scientifico; sed
ita ut ipsemet actus sciendi sit productio illius, non
absolute, & quatenus præcisè est actus denomi-
nans scientem & scitum, sed prout est modifica-
tus per quandam formalitatem modalem fecun-
ditatis & causalitatis. Ita similiter in Divinis ver-
bum exprimitur per illummet actum, qui est intel-
ligere, quatenus tamen habet specialem modifica-
tionem sibi superaditam, ob quam exprimit illud.
Quod non est ita intelligendum, ut illa formalitas
sive modificatio sit ipsa expressio Verbi; aliàs esset
actio specialis ab intellectione saltem formaliter
distincta; sed ita solum ut compleat intellectio-
nem in ratione dictionis sive expressionis Verbi,
ob quam rationem non incongrue ab aliquibus di-
citur expressio, sive productio Verbi ut quo, quia
est illud quo intellectio habet exprimere Verbum
ut quod.

Est tamen hæc differentia inter scientiam & in-
tellectionem creatam producentem verbum, ex
una parte, & intellectionem divinam ex alia, quod
modus sive formalitas illa quam intellectio creatam
& actus sciendi dicunt, in quantum habent ratio-
nem productionis, est aliquid in recto ab illis im-
portatum, quo habent complere vim & efficaciam
inferendi verbum, aut habitum scientiæ; & hoc
quia ratione suæ limitationis non sibi formaliter
identificant quidquid ad hoc munus requiritur: at
verò modificatio quam dicit intellectio divina, ut
productiva Verbi, est aliquid ab ea solum in obli-
quo importatum, & tanquam connotatum: quia
ratione suæ infinitatis habet ex se formaliter quid-
quid in recto requiritur ad expressionem Verbi.
Illud autem obliquum sive connotatum nihil aliud
est quam relatio Paternitatis sive modus specialis
quo est in prima Persona, vel in Persona constitu-
ta per relationem Paternitatis: unde quia il-
lam modificationem non dicit formaliter in
Filio, & in Spiritu Sancto, sed oppositam, non
est in eis actualis expressio Verbi, sed solum sim-
plex intellectio. Quod verò illa modificatio sit
illud quod modò assignavimus, patet ex eo quod
quidquid aliud divina intellectio dicit, præter hu-
jusmodi connotatum, habet etiam in Filio & Spi-
ritu Sancto.

§. IV.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

EX dictis inferes primò: duplex esse discrimen
inter dictionem intellectus creati & intel-
lectus divini. Primum est, quod in dictione creatam
ordo ad verbum productum est prior ordine ad
objectum intellectum; quia non nisi in illo, & ra-
tione illius, ad objectum terminatur: dicitio autem
divina, prius intelligitur terminata ad objectum
sub conceptu intellectus, quam ad Verbum pro-
ductum; quia Verbum non est necessarium, ut in
illo & ratione illius cognoscatur objectum: imò
Verbum ex infinita fecunditate, & cognitio-
ne essentialis & Trinitatis procedit, ut infra vi-
debimus.

38.

Disp. 9. art. 2.